

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/24/2019
Identifikačné číslo spisu: 1203899920
Dátum vydania rozhodnutia: 25.08.2021
Meno a priezvisko: Mgr. Peter Melicher
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:1203899920.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ J. R., bývajúceho v P., D. ul. č. X, 2/ S.. L. Š., bývajúceho v P., D. ul. č. X, 3/ S.. O. K., bývajúcej v P., D. ul. č. X, 4/ I. X., bývajúceho v P., N. ul. č. XX, 5/ R. Y., bývajúcej v P., D. ul. č. X, 6/ Y. Q., bývajúceho v P., D. ul. č. X, 7/ R. Q., bývajúcej v P., D. ul. č. X, 8/ R. X., bývajúceho v P., P. ul. č. XX, 9/ O. X., bývajúcej v P., P. ul. č. XX, 10/ S.. L. P., bývajúceho v P., D. ul. č. X, 11/ E. P., bývajúcej v P., D. ul. č. X, 12/ O. R., bývajúcej v P., D. ul. č. X, všetkých (s výnimkou žalobcov 4/, 8/ a 9/) zastúpených spoločnosťou AK Mikolaj s. r. o., so sídlom v Bratislave, Košická 56, IČO: 36 855 049, proti žalovanej S.. E. P., bývajúcej v P., X. ul. č. X/a, zastúpenej spoločnosťou BURDA LEGAL s.r.o., so sídlom v Bratislave, Rudnícka 8, IČO: 46 530 894, o splnenie povinnosti zo zodpovednosti za vady diela a zaplatenie náhrady nákladov vynaložených na odstránenie vád diela, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 18 C 36/2003, o dovolaní žalobcov 1/, 2/, 3/, 5/ až 7/, 10/ až 12/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 19. októbra 2017 sp. zn. 10 Co 194/2017, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 19. októbra 2017 sp. zn. 10 Co 194/2017 v časti, v ktorej potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava II z 27. februára 2013 č. k. 18 C 36/2003-607 o zamietnutí žaloby žalobcov 1/, 2/, 3/, 5/ až 7/, 10/ až 12/ z r u š u j e a v e c m u v r o z s a h u z r u š e n i a v r a c i a n a d ě a š i e k o n a n i e.

Odôvodnenie

1. Žalobou podanou 3. marca 2003 na Okresnom súde Bratislava II sa žalobcovia domáhali uložiť žalovanej povinnosť odstrániť vady, špecifikované ich podaním zo dňa 28.10.2005, pripustené uznesením súdu prvej inštancie zo dňa 21. augusta 2006, č. k. 18 C 36/2003-292, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 18.09.2006 a zároveň žiadali uložiť žalovanej povinnosť uhradiť skutočne vynaložené náklady za odstránenie stavebných vád S.. E. A. v sume 18.649,60 Sk (619,05 eur), ktorý v priebehu prvoinštančného konania zobral svoju žalobu v celom rozsahu späť, žalobkyni 3/ sumu 13.624,60,-Sk (452,25 eur) a žalobcovi 1/ sumu 10.335,90 Sk (343,08 eur) s tým, že sa domáhali odstrániť spoločné vady na bytovom dome (ktoré v petite žaloby aj špecifikovali), pričom zároveň uviedli, že každý obyvateľ reklamoval vady, ktoré sa vyskytli v jednotlivých bytoch a svoje práva zo zodpovednosti za vady niekoľkokrát uplatnili ústne aj písomne.

2. Okresný súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 27. februára 2013 č. k. 18 C 36/2003-607 žalobu zamietol a zároveň rozhodol, že o trovách konania rozhodne až po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

2.1. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že samotnú zmluvu o dielo ako aj nároky z väd diela posudzoval podľa Obchodného zákonníka, keďže účastníci si v súlade s jeho § 262 ods. 1 dohodli, že sa ich záväzkový vzťah bude spravovať spomínaným zákonníkom. Nakoľko vykonaným dokazovaním nebolo jednoznačne preukázané, že predmetné vady boli reklamované v súlade s § 562 ods. 2 Obchodného zákonníka, teda bez zbytočného odkladu po ich zistení, vychádzajúc z uvedeného ustanovenia žalobcom právo z väd diela nepriznal. Zároveň poukázal na to, že žalovaná poskytla žalobcom vopred (ešte pred zistením väd diela) zľavu vo výške 13 051 000 Sk, ktorá mala byť paušálnou náhradou za prípadné vady stavby. Pokiaľ si žalobcovia po zmenení žaloby alternatívne uplatňovali namiesto odstránenia väd v ich bytoch zaplatenie finančných súm, v tejto časti súd považoval ich nárok za premlčaný, nakoľko uvedené vady sa mali vyskytnúť už v roku 2000 a k zmene žaloby došlo až po uplynutí štvorročnej premlčacej lehoty, konkrétne 2. novembra 2005. Dodal, že žalobcovia 1/ a 3/, ktorí požadovali od žalovanej navyše aj náhradu nákladov vynaložených na odstránenie stavebných väd v ich bytoch, nepredložili žiadne relevantné doklady, ktoré by toto ich tvrdenie, resp. konanie preukázali. Z uvedených dôvodov súd žalobu ako nedôvodnú v celom rozsahu zamietol.

3. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov 1/ až 12/ rozsudkom z 30. júla 2014 sp. zn. 2 Co 532/2013 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil.

3.1. Odvolací súd skonštatoval, že súd prvej inštancie v potrebnom rozsahu zistil skutkový stav, ktorý aj správne právne posúdil a v zmysle § 219 ods. 2 O.s.p. sa s jeho odôvodnením v celom rozsahu stotožnil. Za správny považoval názor súdu prvej inštancie, podľa ktorého žalobcovia neuplatnili voči žalovanej zodpovednosť za vady diela v lehote podľa § 562 ods. 2 Obchodného zákonníka, t. j. bez zbytočného odkladu po ich zistení, keď zhotoviteľovi, ako to sami uviedli, oznámili uplatnené vady diela až po uplynutí doby viac než jedného roka, od kedy sa o vadách dozvedeli. Stotožnil sa i s ďalšími závermi súdu prvej inštancie o nutnosti zamietnutia žaloby z dôvodu poskytnutia zľavy z ceny diela zo strany žalovanej, ako aj o premlčaní nárokov na zaplatenie finančných súm, ktoré si žalobcovia alternatívne uplatnili namiesto odstránenia väd v ich bytoch.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky o dovolaní žalobcov 1/ až 7/ a 10/ až 12/ proti tomuto rozsudku rozhodol uznesením zo dňa 25. apríla 2017, sp. zn. 1 Cdo 611/2015 tak, že rozsudok Krajského súdu v Bratislave zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že v konaní došlo k procesnej vade tým, že odvolací súd nedoručil žalobcom 1/ až 12/ vyjadrenie žalovanej k ich odvolaniu. Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom rozhodnutí poukázal na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo dňa 13.01.2015 vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania a dospel k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Vychádzajúc z uvedeného bolo v preskúmvanej veci potrebné zohľadniť, že vyjadrenie žalovanej k odvolaniu žalobcov bolo formulované ako právna a skutková argumentácia a žalobcom mala byť preto daná možnosť oboznámiť sa s týmto vyjadrením. Zo spisu vyplývalo, že v danom prípade táto možnosť nebola žalobcom vytvorená.

5. Odvolací súd ďalším rozsudkom z 19. októbra 2017 č. k. 10 Co 194/2017-807 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnej výške.

5.1. Odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie v danom prípade v potrebnom rozsahu pre rozhodnutie vo veci samej zistil skutkový stav vykonaním potrebných a stranami sporu navrhnutých dôkazov, a

nakoľko žalobcovia 1/ až 12/ v odvolaní neuviedli žiadne skutočnosti, resp. tvrdenia, s ktorými by sa nebol prvoinštančný súd v odôvodnení napadnutého rozsudku dôsledne vysporiadal a následne takto riadne zistený skutkový stav aj správne právne posúdil, tzn., že na správne zistený skutkový stav aplikoval zodpovedajúce zákonné ustanovenia, rozhodol vecne správne, a preto odvolací súd tento rozsudok podľa § 387 ods. 1, 2 CSP potvrdil.

5.2. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1, 2 CSP v spojení s § 262 ods. 2 CSP tak, že žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnej výške z dôvodu jej úspechu v odvolacom konaní s tým, že o výške tejto náhrady rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti tohto rozsudku samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

6. Žalobcovia 1/, 2/, 3/, 5/ až 7/, 10/ až 12/ proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovali z § 420 písm. f/ a písm. d/ CSP.

6.1. Žalobcovia poukázali na to, že dovolací súd v tomto spore už raz vyslovil záver, že nedoručením vyjadrenia žalovanej zo dňa 17.10.2013 k odvolaniu žalobcov došlo vo vzťahu k žalobcom k odňatiu možnosti konať pred súdom. Odvolací súd však pred vyhlásením napadnutého rozsudku opätovne postupoval v rozpore s právom žalobcov na spravodlivý proces. Svojím postupom neodstránil pochybenie, ktoré mu vytkol dovolací súd, a pre ktoré zrušil jeho predchádzajúci rozsudok. V prípade žalobcov 1/, 2/, 7/ a 8/ rozhodol odvolací súd skôr, ako týmto žalobcom uplynula minimálna zákonná a súdom uložená lehota na vyjadrenie a v prípade žalobcov 3/ a 4/ rozhodol odvolací súd skôr, ako týmto žalobcom vôbec začala plynúť minimálna zákonná a súdom uložená lehota na vyjadrenie. Odvolací súd uvádza dátumy doručenia v napadnutom rozsudku údajne vyhotovenom dňa 19.10.2017, teda v čase, kedy dátumy doručenia výziev žalobcom 1/, 3/, a 9/ nemohli byť známe. Žalobcovia 4/, 5/, a 6/ podali totožné žiadosti o predĺženie lehoty na vyjadrenie k vyjadreniu žalovanej zo dňa 17.10.2017, nakoľko neboli v danom čase právne zastúpení, pričom odvolací súd žiadostiam nevyhovel. Odvolací súd nedoručil ani jednému zo žalobcov prílohy, ktoré boli žalovanou pripojené k jej vyjadreniu. Jedná sa o listinné dôkazy, z ktorých minimálne Zmluva o združení osôb na dosiahnutie spoločného cieľa nebola predložená v priebehu konania pred súdom prvej inštancie. Dané je neprípustným dôkazom, pretože bol žalovanou predložený po vyhlásení dokazovania za skončené, teda až v priebehu odvolacieho konania. Odvolací súd o tento neprípustný dôkaz oprel napadnutý rozsudok, pričom ho žalobcom preukázateľne ani nedoručil. Žalobcovia poukazovali na toto pochybenie a žiadali o doručenie daného listinného dôkazu. Váda napadnutého rozsudku podľa § 420 písm. d/ spočíva podľa žalobcov v tom, že odvolací súd potom, ako mu bola vec vrátená zo strany dovolacieho súdu, konal aj so žalobcami 8/ a 9/. Tí síce podali dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu č. k. 2 Co 532/2013-693 zo dňa 30.07.2014, avšak podaním doručeným súdu dňa 28.11.2014 vzali svoje dovolanie späť. Dovolací súd uznesením sp. zn. 1 Cdo 611/2015 zo dňa 25.04.2017 zrušil daný rozsudok, avšak nie vo vzťahu k týmto účastníkom. Tým fakticky rozhodol vo vzťahu k týmto účastníkom konania napadnutým rozsudkom napriek tomu, že konanie voči nim je právoplatne skončené rozsudkom odvolacieho súdu č. k. 2 Co 532/2013-693. Odvolací súd teda voči nim opätovne rozhodol vo veci, ktorá je už právoplatne skončená.

6.2. Žalobcovia preto navrhli napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Zároveň navrhli, aby dovolací súd výslovne uložil odvolaciemu súdu, aby tento riadne doručil žalobcom prílohy vyjadrenia žalovanej zo dňa 17.10.2013, a aby odvolací súd rozhodol vo veci až potom, ako tieto listinné dôkazy žalobcom doručí, ako žalobcom začne plynúť lehota na vyjadrenie k nim a ako žalobcom lehota na vyjadrenie k nim uplynie.

7. Žalovaná vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedla, že žalobcovia boli s existenciou a obsahom vyjadrenia a príloh k vyjadreniu žalovanej zo dňa 17.10.2013 oboznámení od 16.09.2014, keď bol ich vtedajšej právnej zástupkyňi doručený rozsudok odvolacieho súdu zo dňa 30.07.2014, č. k. 2 Co 532/2013-693, v ktorom odvolací súd obsah vyjadrenia a príloh uviedol. Taktiež vyjadrenie spolu s prílohami je súčasťou súdneho spisu, do ktorého sú všetci bdelí účastníci sporu oprávnení nahliadať. Žalobcovia preto mali možnosť dozvedieť sa o všetkých predložených dôkazoch alebo vyjadreniach, vyjadriť sa k nim a boli upovedomení o termíne verejného vyhlásenia rozsudku. Žalovaná má za to, že žalobcami tvrdený nesprávny procesný postup odvolacieho súdu nemal za následok porušenie práva žalobcov na spravodlivý proces. Zhodne s odvolacím súdom poukázala aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 28.01.2015, sp. zn. 6 Cdo 273/2014, ako aj rozsudok zo dňa

06.08.2008, sp. zn. 6 Sžo 15/2008. Žalovaná je názoru, že pri posudzovaní dovolania je potrebné klásť dôraz na právo žalovanej na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov. Vo veci samej totiž nie je pochýb o správnosti a spravodlivosti rozhodnutí prvoinštančného a odvolacieho súdu.

7.1. Vzhľadom na uvedené žalovaná žiada dovolací súd, aby dovolanie ako nedôvodné v súlade s ustanovením § 448 CSP zamietol a žalovanej priznal náhradu trov konania.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie, ktoré má predpísané náležitosti (§ 428 CSP), podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť.

9. Dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (§ 428 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, je otázkou zákonnosti a jej riešenie patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

11. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

12. Dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie. Ide o mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno iba v prípadoch Občianskym súdnym poriadkom výslovne stanovených napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach túto osobitosť dovolania často vysvetľuje konštatovaním, že dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nie je tretou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie (napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

13. V danom prípade žalobcovia uplatnili dovolacie dôvody § 420 písm. d/ a f/ CSP. Dovolacím dôvodom v zmysle ustanovenia § 420 písm. d/ CSP je možné napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu vo veci samej, alebo rozhodnutie ktorým sa konanie končí, ak v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo (prekážka *res iudicata*). Žalobcovia vo svojom dovolaní uviedli, že existuje prekážka veci rozhodnutej, nakoľko voči žalobcom 8/ a 9/ sa v tej istej veci už právoplatne rozhodlo a to rozsudkom odvolacieho súdu zo dňa 30. júla 2014 č. k. 2 Co 532/2013-693.

14. Prekážka rozsúdenej veci (*res iudicata*) patrí k procesným podmienkam a jej existencia vedie v každom štádiu konania bez ďalšieho k jeho zastaveniu. Táto prekážka nastáva vtedy, ak má byť v novom konaní prejednaná tá istá vec, o ktorej už bolo prv právoplatne rozhodnuté. O tú istú vec ide vtedy, keď v novom konaní ide o ten istý nárok alebo stav, o ktorom už bolo právoplatne rozhodnuté, a ak sa týka rovnakého predmetu konania a tých istých osôb. Z hľadiska totožnosti osôb nie je významné, či rovnaké osoby majú v novom konaní rovnaké alebo rozdielne procesné postavenie (či ten, kto bol v skoršom konaní žalobcom, je žalobcom aj v novom konaní alebo má postavenie žalovaného, resp. či ten, kto v skoršom konaní vystupoval ako žalovaný, má alebo nemá v novom konaní procesné postavenie žalovaného). Ten istý predmet konania je daný vtedy, ak ten istý nárok alebo stav vymedzený žalobným petitom vyplýva z rovnakých skutkových tvrdení, z ktorých bol uplatnený (t. j. ak vyplýva z rovnakého skutku). Pre posúdenie, či je daná prekážka veci právoplatne rozhodnutej, nie je významné, ako súd po

právnej stránke posúdil skutkový dej, ktorý bol predmetom pôvodného konania. Prekážka veci právoplatne rozhodnutej je daná aj vtedy, pokiaľ určitý skutkový dej (skutok) bol po právnej stránke v pôvodnom konaní posúdený nesprávne alebo neúplne (a tiež inak).

14.1. V danom prípade z hľadiska posúdenia opodstatnenosti argumentácie dovolateľov o existencii prekážky veci právoplatne rozsúdenej (*res iudicata*) bolo významné to, že v čase rozhodovania napadnutým rozsudkom nevzal odvolací súd do úvahy, že žalobcovia 8/ a 9/ vzali počas predchádzajúceho dovolacieho konania svoje dovolanie späť (č. l. 714), tým pádom konanie voči nim bolo právoplatne skončené rozsudkom odvolacieho súdu zo dňa 30. júla 2014 č. k. 2 Co 532/2013-693. Odvolací súd teda svojím napadnutým rozsudkom voči nim opätovne rozhodol vo veci, ktorá je už právoplatne skončená. Je zrejmé, že odvolací súd v konaní prejednal a znovu rozhodol voči žalobcom 8/ a 9/ tú istú vec, o ktorej už bolo prv právoplatne rozhodnuté. Preto môžeme hovoriť o dvoch popri sebe existujúcich a totožných právoplatných rozhodnutiach, a teda môžeme hovoriť o prekážke *res iudicata*, ktorú dovolatelia namietali.

Na základe uvedeného dospel najvyšší súd k záveru, že postupom odvolacieho súdu došlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. d/ CSP.

15. Ďalší dovolací dôvod, ktorý dovolatelia vo svojom dovolaní uplatnili, bol § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16. Súčasťou práva na spravodlivý proces je zásada kontradiktórnosti konania. Toto právo znamená, že obom stranám konania musí byť daná možnosť oboznámiť sa so stanoviskami a s dôkazmi predloženými súdu s cieľom ovplyvniť jeho rozhodnutie a vyjadriť sa k nim, resp. popierať ich (protirečiť im - *contra dicere*). Vzhľadom na to, že zmyslom čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd je predovšetkým ochrana záujmov účastníkov konania a záujmu na riadnom výkone spravodlivosti, je dôležitá najmä dôvera subjektov vo fungovanie súdneho systému, pričom táto dôvera sa zakladá okrem iného na istote dotknutého subjektu, že mal možnosť vyjadriť sa ku všetkým písomnostiam v spise (por. Brandstetter proti Rakúsku, Mantovanelli proti Francúzsku, II. ÚS 57/2018).

16.1. Podľa § 374 ods. 1 CSP súd prvej inštancie doručí odvolateľovi vyjadrenie k odvolaniu a umožní mu vyjadriť sa k nemu najneskôr v lehote desať dní od doručenia. K vyjadreniu odvolateľa podľa odseku 1 môže protistrana podať vyjadrenie v lehote desať dní od jej doručenia (§ 374 ods. 2 CSP). Podania podľa odsekov 1 a 2 doručí súd prvej inštancie ostatným subjektom (§ 374 ods. 3 veta prvá CSP).

16.2. Povinnosťou súdu v kontradiktórnom spore je zabezpečiť formálne podmienky plnohodnotného výkonu základného práva na súdnu ochranu v súlade s predpismi upravujúcimi konanie pred súdom. Civilný sporový poriadok vychádza z koncepcie, podľa ktorej má odvolateľ v odvolacom konaní vždy k dispozícii odvolanie a odvolaciu repliku a jeho protistrana vyjadrenie k odvolaniu a odvolaciu dupliku. Z princípu kontradiktórnosti konania vyplýva, že samotný účastník konania musí mať možnosť posúdiť, či a do akej miery je písomné vyjadrenie jeho odporcu právne významné, či obsahuje také skutkové a právne dôvody, na ktoré je potrebné z jeho strany reagovať alebo inak je vhodné sa k nemu vyjadriť; nezáleží pritom, aký je jeho skutočný účinok na súdne rozhodnutie (pozri napr. 7 Cdo 311/2018 z 16. januára 2019).

16.3. V preskúmvanej veci žalobcovia odôvodnili porušenie práva na spravodlivý proces okrem iného aj tým, že dovolací súd v predmetnom spore predchádzajúcim uznesením zo dňa 25. apríla 2017 sp. zn. 1 Cdo 611/2015 vyslovil záver, že nedoručením vyjadrenia žalovanej zo dňa 17.10.2013 k odvolaniu žalobcov došlo vo vzťahu k žalobcom k odňatiu možnosti konať pred súdom. Následne po vrátení veci odvolaciemu súdu, v prípade žalobcov 1/, 2/, 7/ a 8/ rozhodol odvolací súd skôr, ako týmto žalobcom uplynula minimálna zákonná a súdom uložená lehota na vyjadrenie a v prípade žalobcov 3/ a 4/ rozhodol odvolací súd skôr, ako týmto žalobcom vôbec začala plynúť minimálna zákonná a súdom uložená lehota na vyjadrenie. Rovnako namietajú, že odvolací súd nedoručil ani jednému zo žalobcov prílohy, ktoré boli žalovanou pripojené k jej vyjadreniu. V danom prípade išlo o listinné dôkazy, z ktorých minimálne Zmluva o združení osôb na dosiahnutie spoločného cieľa nebola predložená v priebehu konania pred súdom prvej inštancie. Odvolací súd o tento dôkaz oprel napadnutý rozsudok, pričom ho žalobcom preukázateľne ani nedoručil. Žalobcovia poukazovali na toto pochybenie a žiadali o doručenie daného

listinného dôkazu.

16.4. K tomuto zisteniu dovolací súd už predtým poznamenal, že Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel Európsky súd pre ľudské práva k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia (pozri aj 6 Cdo 78/2017).

16.5. Právo účastníkov konania na doručenie procesných vyjadrení ostatných účastníkov treba považovať za súčasť práva na spravodlivý proces. Nedoručenie vyjadrenia účastníka konania druhému účastníkovi konania vytvára stav nerovnosti účastníkov v konaní pred súdom, čo je v rozpore s princípom kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní ako súčasti práva na spravodlivý proces. Keďže v danej veci vyjadrenie žalobcov nebolo doručené žalovanej, treba konštatovať, že v tejto súvislosti nebolo možné odvolacie konanie považovať za spravodlivé. Preto dovolací súd dospel k záveru, že došlo k porušeniu základného práva dovolateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (viď I. ÚS 335/06).

16.6. K tvrdeniu žalovanej, že žalobcami tvrdený nesprávny procesný postup odvolacieho súdu nemal za následok porušenie práva žalobcov na spravodlivý proces, dovolací súd uvádza, že v prípadoch, keď nedošlo k doručeniu podania strany konania ostatným stranám, je podstatné, že pri posudzovaní otázky rešpektovania práva na spravodlivé konanie nehrá rolu, či podanie, ku ktorému sa dotknutý subjekt nemal možnosť vyjadriť, malo nejaký vplyv na rozhodnutie súdu. Rovnako nie je podstatné, či dané podanie obsahuje nejaké nové skutočnosti alebo argumenty. Je na dotknutom subjekte, aby sám posúdil, či podanie vyžaduje nejaký jeho komentár (Nideröst-Huber proti Švajčiarsku, Trančíková proti Slovenskej republike, Hudáková a ďalší proti Slovenskej republike, II. ÚS 18/2013, II. ÚS 148/2014, II. ÚS 32/2016).

16.7. Dovolací súd ďalej uvádza, že právo na kontradiktórne konanie nemá absolútny charakter a jeho rozsah sa môže líšiť najmä v závislosti na osobitostiach daného konania. V prípade špecifických okolností neposkytnutie určitej písomnosti v rámci konania ostatným stranám, čo im znemožňuje vyjadriť sa, nie je v rozpore s právom na spravodlivé súdne konanie, ak by možnosť vyjadriť sa nemala vplyv na výsledok konania, resp. zvolené právne riešenie by nedávalo žiaden priestor pre ďalšiu diskusiu. Ide napr. o situáciu, keď vyjadrenie, ktoré nebolo všetkým stranám doručené, obsahuje argumentáciu vo veci samej, avšak dovolanie je odmietnuté ako oneskorene podané, teda meritom veci sa vôbec nezaobera (Ringier Axel Springer Slovakia, a. s. proti Slovenskej republike, Vokoun proti Českej republike). V danom prípade je nesporné, že odvolací súd odvolanie preskúmal meritórne, a preto predmetné vyjadrenie žalovanej mohlo potenciálne ovplyvniť prijaté rozhodnutie. Bolo potrebné zohľadniť, že vyjadrenie žalovanej k odvolaniu žalobcov bolo formulované ako právna a skutková argumentácia a žalobcom mala byť preto daná možnosť oboznámiť sa s týmto vyjadrením (pozri aj II. ÚS 491/2018).

16.8. Keďže odvolací súd rozhodol skôr, ako vyššie uvedeným žalobcom uplynula minimálna súdom uložená lehota na vyjadrenie k predmetnému vyjadreniu žalovanej, takáto nemožnosť vyjadrenia účastníka konania druhému účastníkovi konania vytvorila stav nerovnosti účastníkov v konaní pred súdom, čo je v rozpore s princípom kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní ako súčasti práva na spravodlivý proces, nebolo preto možné v tomto smere odvolacie konanie považovať za spravodlivé.

17. Dovolací súd ďalej uvádza, že čo sa týka práva účastníkov vyjadriť sa k vykonaným dôkazom, dané sa v občianskom súdnom konaní realizuje tak, že súd spravidla bezprostredne po vykonaní každého dôkazu umožní účastníkovi, aby sa k nemu vyjadril a aby uviedol všetko, čo pri hodnotení vykonaného dôkazu považuje za významné. Vyjadrenie k vykonanému dôkazu je jedným z podkladov, na základe ktorých súd pri rozhodovaní vo veci samej hodnotí dôkazy. Súd musí vytvoriť (poskytnúť) účastníkovi konania procesnú možnosť vyjadriť sa k vykonanému dôkazu (napr. z hľadiska vierohodnosti svedka a jeho vzťahu k prejednávanej veci, pravosti a správnosti listiny, osoby a odbornej spôsobilosti znalca, vecnej správnosti postupu súdu pri vykonávaní ohliadky a pod.), v opačnom prípade poruší jeho právo, ktoré tvorí súčasť práva na spravodlivý súdny proces. To, či vytvorenú možnosť vyjadriť sa k

navrhovaným alebo vykonaným dôkazom účastník konania potom využije, je len na ňom (ide tu o jeho právo, nie povinnosť) (pozri I Cdo 158/2010 z 30.11.2011).

17.1. Z obsahu spisu vyplýva, že v rámci odvolacieho konania odvolací súd nedoručil ani jednému zo žalobcov prílohy, ktoré boli žalovanou pripojené k jej predmetnému vyjadreniu. V tomto prípade sa jednalo o listinné dôkazy, pričom priložená Zmluva o združení osôb na dosiahnutie spoločného cieľa zo dňa 18.02.1996 (č. l. 678) nebola predložená počas konania pred súdom prvej inštancie, pričom odvolací súd sa o daný dôkaz dokonca oprel vo svojom odôvodnení napadnutého rozsudku v prospech žalovanej. Z uvedeného vyplýva, že žalobcovia nemali možnosť sa oboznámiť a vyjadriť k takto predloženému novému listinnému dôkazu žalovanej v rámci odvolacieho konania.

17.2. Postup, ktorým súd odníme účastníkovi konania možnosť vyjadriť sa k dôkazu, ktorý súd vykonal, a ktorý obsahoval zistenie významné pre jeho rozhodnutie, a vytvorí tak dotknutému účastníkovi konania podstatne nevýhodnejšie podmienky na preukázanie svojich tvrdení, než akými disponuje druhý účastník konania, je nielen porušením základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ale aj porušením princípu kontradiktórnosti a princípu rovnosti zbraní ako základných definíčných prvkov práva na spravodlivé súdne konanie (pozri II. ÚS 136/08 z 5.11.2008).

17.3. Koncept spravodlivého súdneho konania v sebe implikuje právo na konradiktórne konanie, podľa ktorého procesné strany musia dostať príležitosť, nielen predložiť všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale aj zoznámiť sa so všetkými dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené (účastníkmi), alebo zabezpečené (súdom) s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa k nim (pozri Nideröst-Huber, citované vyššie, M. a ďalší proti Českej republike, č. 61811/00, ECHR2005-V, M. proti Českej republike, č. 1414/03, 26. október 2006, K. a ďalší proti Českej republike, č. 35376/97, 3. marec 2000, V. proti Českej republike, rozsudok z 3. júla 2008, Milatová a ďalší proti Českej republike, č. 61811/00, ECHR 2005-V, Mareš proti Českej republike, č. 1414/03, 26. október 2006, Krčmář a ďalší proti Českej republike, č. 35376/97, 3. marec 2000, Vokoun proti Českej republike, rozsudok z 3. júla 2008, Hudáková a ďalší proti Slovenskej republike, č. 23083/05, rozsudok z 27. apríla 2010).

17.4. Z uvedeného vyplýva, že aj podľa stálej judikatúry ESĽP je obsahom práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru aj právo na konradiktórne konanie a rovnosť zbraní, čo znamená, že každému účastníkovi sa poskytne primeraná možnosť oboznámiť sa so stanoviskom a dôkazmi protistrany, prípadne predloženými inými osobami alebo obstaranými súdom, a vyjadriť sa k nim za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejšej pozície v porovnaní s protistranou (porov. čiastočne Grjaznov proti Rusku, sťažnosť č. 19673/03, rozsudok z 12. júna 2012, ods. 53 a 54 a tam citovaná prejudikácia).

18. Na druhej strane treba ale podotknúť, že pokiaľ ide o nové dôkazy (uvádzaná Zmluva o združení osôb na dosiahnutie spoločného cieľa zo dňa 18.02.1996, č. l. 678), v odvolacom konaní spravidla nie sú prípustné nové skutočnosti a dôkazy (novoty), ktoré neboli procesnou stranou uplatnené pred súdom prvej inštancie. Z obsahu spisu vyplýva, že vyššie uvedený dôkaz žalovaná v konaní pred súdom prvej inštancie nenavrhol napriek poučeniu (č. l. 591 spisu - doručené žalovanej dňa 18.12.2012). Prípustnosť je možná len za podmienok ustanovených v § 366 CSP (týkajú sa procesných podmienok, vylúčenia sudcu alebo nesprávneho obsadenia súdu, má byť nimi preukázané, že v konaní došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, odvolateľ ich bez svojej viny nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie). Dôkaz navrhnutý žalovanou v odvolacom konaní nebol odvolacím súdom v napadnutom rozsudku riadnym spôsobom vyhodnotený, či sa v danom prípade jedná o takúto novotu a ani relevantne neodôvodnil, prečo na ňu v odvolacom konaní prihliadol. Ústavný súd SR v uznesení sp. zn. I. ÚS 10/2017 zo dňa 11.01.2017 konštatoval, že „v zmysle § 383 CSP odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie... Právo tzv. novôt v odvolacom konaní je v systéme neúplnej apelácie nastavené reštriktívne ako výnimka z pravidla, že v odvolacom konaní spravidla nie sú prípustné tie prostriedky procesného útoku alebo obrany, ktoré neboli procesnou stranou uplatnené pred súdom prvej inštancie.“

18.1. Obdobne aj počas účinnosti predchádzajúceho Občianskeho súdneho poriadku v odvolacom konaní platila v rámci neúplnej apelácie v zmysle ustanovenia § 205a OSP zásada, že odvolací súd nesmie prihliadať na iné skutočnosti a dôkazy, ktoré neboli uplatnené pred súdom prvého stupňa, pokiaľ

sa nejedná o striktné vymedzené skutočnosti označené pod § 205a ods. 1 písm. a/ až d/ OSP. Odvolací súd taktiež s poukazom na ustanovenie § 120 ods. 1 druhá veta OSP rozhoduje o tom, ktorý z označených dôkazov vykoná.

Nemožnosťou označenia alebo predloženia skutočností alebo dôkazov bez viny účastníka občianskeho súdneho konania sa rozumela nemožnosť ich procesného uplatnenia v procese dokazovania v konaní pred súdom prvého stupňa, t. j. situáciu, kedy účastník konania nemohol bez svojej viny skutočnosti alebo dôkazy označiť alebo predložiť, pretože o nich nevedel a ani inak z procesného hľadiska nezavinil nesplnenie svojej povinnosti ich tvrdenia alebo predloženia. Procesným uplatnením bola potreba pritom rozumieť podanie účastníka, ktorým takú skutočnosť alebo dôkaz označil pre účely jeho zaobstarania, vykonania a vyhodnotenia (pozri 5 M Cdo 4/2007 zo dňa 20.03.2008).

18.2. Z vyššie uvedeného vyplýva, že by nebolo možné prihliadnúť na takto predložený dôkaz s poukazom na ustanovenie § 205a v spojení s ustanovením § 120 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého sa všetky dôkazy musia predložiť alebo označiť najneskôr do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa dokazovanie pred okresným súdom končí, pretože na neskôr označené a predložené dôkazy odvolací súd neprihliadne. Prihliadnúť na takýto dôkaz by sa teda dalo len vtedy, ak by išlo o prípady vyplývajúce z ustanovenia § 205a ods. 1 písm. a/ až d/ Občianskeho súdneho poriadku.

19. Nakoľko porušenie práva na spravodlivý proces vyššie uvedenými spôsobmi nerešpektujúcim princíp rovnosti zbraní bolo dôsledkom nesprávneho postupu súdu v odvolacom konaní, bolo žalobcom znemožnené uskutočňovať im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

20. Skutočnosť, že došlo v konaní k procesným vadám podľa § 420 písm. d/ a písm. f/ CSP je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom takými závažnými procesnými vadami nemôže byť považované za správne. Dovolaciemu súdu preto neostalo iné, než rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie a v nadväzujúcom výroku o trovách odvolacieho konania zrušiť a vec mu v rozsahu zrušenia vrátiť na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 CSP v spojení s § 450 CSP).

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.